

Overeen

katholieke vereniging voor oecumene athanasius en willibrord

'Van Edessa naar Enschede' Syrisch-orthodox in Nederland

De Zondag voor de Oosterse Kerken 2004 wordt op 9 mei gevierd onder het motto 'Van Edessa naar Enschede', Syrisc-orthodox in Nederland.

Er wonen meer dan 10.000 Syrisc-orthodoxen in ons land. Zij trokken van 'Edessa' naar 'Enschede'. Edessa is de roemruchte stad waar de christelijke Syrische cultuur begon, 'Enschede' staat voor de nieuwe realiteit: Twente, Nederland, het Westen.

Migratie

In de jaren '60 waren er onder gastarbeiders uit Turkije ook Syrisc-orthodoxe christenen. Toen de behoefte aan gastarbeid in Nederland verdampte, kwamen er nog steeds Syrisc-orthodoxe christenen uit Turkije. De benauwde situatie van de christenen in (Oost-)Turkije was een sterke impuls geworden om naar het westen te trekken. Denk u eens in: anders van geloof, want christen en geen moslim; anders van etniciteit, want 'Arameeër' en geen 'echte' Turk; en dan ook nog eens midden in het conflict zitten tussen de Koerdische afscheidingsbeweging en de Turkse staat! Omdat er al Syrisc-orthodoxen gevestigd waren, werd Twente een populair reisdoel. Later ging men ook in Amsterdam wonen. Begin jaren '70 werd Nederland een plek voor Syrisc-orthodoxen uit Syrië, die er de economische malaise ontvluchtten. Deze tweede groep had minder te lijden van geloofsvervolging. Christenen worden in Syrië niet als zodanig vervolgd, hoewel christenen er soms wel last hadden van discriminatie. Daarbij komt dat Syrië een dictatuur is. Het is er dus geen pretje, noch voor christenen noch voor moslims.

Nederland

De Syrisc-orthodoxe Kerk heeft in ons

land acht parochies, één klooster en een aartsbisdom. De kerk heeft een bijzondere band met de Rooms-katholieke Kerk. Sinds een jaar of twintig ontvangen Syrisc-orthodoxen en rooms-katholieken met officiële toestemming van paus en patriarch elkaars sacramenten wanneer dat pastoraal nodig is.

Veel mensen zijn hier succesvol geworden. Ze hebben goede studies gedaan, een prima zaak opgezet, of een uitstekend job gevonden. Toch hebben ook veel mensen problemen gehad om hier hun draai te vinden. Niet iedereen is daarin geslaagd. En Nederlanders zijn zo anders; ook religieus. Hoewel de Syrisc-orthodoxen dachten in een christelijk land neer te strijken, werd al snel duidelijk dat ze in een 'post-christelijk'-land terecht waren gekomen. De Nederlands cultuur is christelijk geïnspireerd, maar geloof is steeds minder duidelijk aanwezig. Een beetje tegen die 'gesecculariseerde' stroom in hebben de Syrisc-orthodoxen ook in kerkelijk Nederland hun plek gevonden. De poster van de Zondag voor de Oosterse Kerken staat daar symbool voor.

Hoewel de glas-in-lood techniek wel eens uit het Midden-Oosten zou kunnen stammen (Arabische moslims gaven hem mischien door aan de kruisvaarders), is figuratieve kunst in kerkraden er geen traditie. De Syrisc-orthodoxen hebben zich vooral 'uitgeleefd' in de miniaturen in

handschriften. Daarin vertellen ze het verhaal van God met de mensen en over Jezus. In de jaren '90 werd een Nederlandse kunstenaar uit Twente, Annemiek Punt, gevraagd om evangeliescènes uit een Syrisch handschrift in glas-en-lood te vatten voor de ramen van de nieuwe kathedraal in Twente. Het is oude Syrische kunst, gegoten in een westerse vorm. Syrisc-orthodoxen drukken hun geloofstraditie uit in de vormen van hun nieuwe omgeving. Er vindt een omvorming van een geloofstraditie plaats. Men wordt Syrisc-orthodox christen in Nederland. Dat proces is niet ten einde.

Er is solidariteit gegroeid. De Nederlandse kerken hebben de Syrisc-orthodoxen geholpen in de moeilijke tijd van de asielaanvragen. Onder Nederlandse christenen is een oprechte interesse ontstaan in de fascinerende Syrische christelijke traditie. Dat is terecht, want de Syrische traditie gaat terug tot de tijd der apostelen en heeft een grote geestelijke erfenis nagelaten aan het hele wereldchristendom. Het spirituele erfgoed van deze immigranten, die zich tegen de stroom in goed hebben weten te vestigen in Nederland, kan ons verrijken. Op de Zondag voor de Oosterse Kerken kunnen we de band verdiepen die we door het éne geloof in Jezus Christus met deze broeders en zusters 'om de hoek' hebben.

Leo van Leijsen

Stafmedewerker oosters christendom

U kunt voor de Zondag voor de Oosterse Kerken meer informatie, liturgisch materiaal, posters en gebedsprentjes bestellen. Wij bevelen de collecte voor het werk van de oecumene met de oosterse kerken van harte bij u aan. Uw bijdrage kunt u overmaken op giro 1087628 van de Katholieke Vereniging voor Oecumene in 's-Hertogenbosch o.v.v. 'Zondag voor de Oosterse Kerken'.

Syrisc-orthodoxe viering

Op de Zondag voor de Oosterse Kerken (9 mei) zendt Nederland 1 van 10:00 uur tot 10:50 uur een Syrisc-orthodoxe viering uit. Voorganger is Mor Yeshu Julius Çiçek, aartsbisshop van Midden-Europa.

Meer informatie over de Zondag voor de Oosterse Kerken op www.oecumene.nl

Marie-Josée Los-Cras:

“Niet op je strepen staan”

Marie-Josée Los-Cras is sinds november 2003 lid van het bestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Ze werd geboren in Eindhoven (1944), in het katholieke Brabant, waar ze een opleiding volgde tot radiodiagnostisch en radiotherapeutische laborant.

“Ik heb een echt katholieke opvoeding gehad, maar wel op een openbare middelbare school gezeten. Daar kregen we facultatief godsdienstlessen. Ik heb er destijds zelfs eens een pleidooi gehouden tegen het gemengde huwelijk. Maar later ben ik wel met een protestant getrouwd. Mijn vader kon dat in eerste instantie niet echt waarderen, maar mettertijd zag en begreep hij wel dat wij op onze manier heel intensief bezig waren met geloven.” Ze vertrok in 1967 naar Londen voor een opleiding tot nucleair geneeskundig laborant en kwam er in contact met een groot aantal religies: “Ik woonde in een huis met tien verschillende nationaliteiten en tien verschillende godsdienstige achtergronden, van boeddhisme, hindoeïsme, jodendom en islam tot diverse christelijke stromingen. Er woonden methodisten en baptisten.”

Gemengd gehuwd

Teruggekomen in Nederland ontmoette ze de protestantse man, waarvan haar vader weliswaar niet gecharmeerd was, maar zijzelf wel. “Voor ons huwelijk zijn we een jaar lang naar gespreksavonden geweest bij de Zusters van Bethanië in Utrecht om onze eigen geloofsbeleving te verdiepen. Wij besloten tot een oecumenisch huwelijk geleid door een pastor en een dominee samen. Dat was erg indrukwekkend. Ook deden we mee in een gespreksgroep van gemengd gehuwden, die we later in Vianen ook nog zelf hebben begeleid.” “Alles ging wel overdacht. We zochten steeds naar de dingen die we gemeenschappelijk hadden en niet zozeer naar de verschillen in geloofsbeleving. Daardoor werd ik steeds kritischer, maar ontstond er ook een diepgang.” Ze werkte tot de geboorte van de oudste dochter in 1975 en stortte zich daarna in het kerkelijke vrijwilligerswerk. “Ik heb de nodige opleidingen en cursussen gedaan. De Drempelvrees cursus, die ik daarna misschien wel tien keer heb gegeven, een toerustingcursus in het Kontakt der Kontinenten om vrouw-en-geloof groepen te begeleiden, de pastorale school, enzovoort. Ik ben in allerlei vormen met volwassenencatechese bezig geweest en heb in de loop der jaren sacramentencatechese van doop, eerste heilige communie, vorm-

sel en huwelijk begeleid.” Ze was lid van het parochiebestuur en zit nu in de

dekenale werkgroep toerusting. Daarnaast zijn er activiteiten voor de plaatselijke bibliotheek en de lokale Vluchtelingenwerkgroep.

Zelf geloven

“We doen allemaal zo moeilijk over de verschillen in geloven en concentreren ons niet op wat ons bindt. Als we teruggaan naar de Bijbel, geloven we allemaal hetzelfde. Het zijn vaak de interpretaties van de kerkgenootschappen die zo verschillend zijn en het verwarrend maken met allerlei regels, kerkelijke wetten, geboden en verboden die zaken uit elkaar leggen.” “Kijk naar wat je samen bindt en ga vandaar uit verder. Bij de vrouw-en-geloof cursussen kwam ik regelmatig vrouwen tegen die stuk waren gelopen op de regels, zoals die vroeger in de Katholieke Kerk golden, en daar veel pijn aan hadden. Ze vonden het moeilijk om in de Bijbel te lezen, omdat alles letterlijk werd vertaald en er geen ruimte was voor uitleg. Tijdens die cursussen zag je dat mensen opnieuw vertrouwen kregen in hun eigen geloven en weer volop meededen. Het was als een bevrijding voor ze om te horen hoe je kon geloven en hoe je in je geloof kon groeien.”

Kinderen van God

“Ik hou er niet van om allerlei geloven in een hokje te zetten. Het doel van de oecumenische beweging moet zijn samen verder te gaan als christenen. We zijn allemaal kinderen van dezelfde God. In Londen gingen we in het huis waar ik woonde met elkaar in gesprek. We konden goed luisteren en elkaar respecteren. Het was alleen maar boeiend om te ervaren hoe anderen in hun geloof stonden. Zij durfden daar in mijn ogen veel meer voor uit te komen en van te getuigen. Dat heeft mij bewuster gemaakt en weerbaarder.” “Mijn ideaal is dat we in vrede met elkaar om kunnen gaan, dat mensen zich in iedere kerk welkom voelen, en dat we samen kunnen vieren dat we kinderen van God zijn en Hij onze Vader is. Dat kan alleen als we niet zo op onze strepen gaan staan en ruimte bieden aan anderen. Als we dat echt allemaal willen, dan moet dat kunnen.”

Marie-Josée Los-Cras

AANMELDING

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoon:

E-mail:

- meldt zich aan als lid van de Katholieke Vereniging voor Oecumene
- meldt zich aan als donateur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene
- wil graag meer informatie over de Katholieke Vereniging voor Oecumene

Stuur deze bon op naar:
Katholieke Vereniging voor Oecumene
Walpoort 10
5211 DK 's-Hertogenbosch

Of stuur een e-mail naar:
secretariaat@oecumene.nl

overeen

COLOFON

Overeen is een uitgave van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden ontvangen Overeen drie keer per jaar door overmaking van ten minste € 15,- op giro 801919. De vereniging ontstond op 1 januari 2001 uit een fusie van Aktie en Ontmoeting Oosterse Kerken en de Sint Willibrord Vereniging. De doelstelling van de vereniging is: het bevorderen van de eenheid van de verschillende christelijke kerken van oost en west. Word lid of donateur en ondersteun de actieve inzet voor oecumenische samenwerking! Een lidmaatschap kost 15,- euro per jaar. De vereniging is afhankelijk van giften en donaties.

Redactie:

Hoofdredacteur: Geert van Dartel
Eindredacteur: Daphne van Rosendaal

Vormgeving en druk:

Van Stiphout, Helmond

Katholieke Vereniging
voor Oecumene
Athanasius en Willibrord

Walpoort 10
5211 DK 's-Hertogenbosch

Telefoon: 073 6136471

E-mail: secretariaat@oecumene.nl

Internet: www.oecumene.nl

Girorekening: 801919

ISSN 1568-2862

Het Grote Schisma 1054-2004

950 jaar geleden bezocht een delegatie van de Paus van Rome Constantinopel. Vlak voor de terugreis legde dit gezantschap een bul op het altaar van de kathedraal van de H. Wijsheid, waarmee de Patriarch van Constantinopel werd geëxcommuniceerd. Een diaken, met de bul in zijn hand, snelde de delegatie achterna en smeekte die terug te nemen. Dit werd echter geweigerd en de bul viel op straat. Met de resultaten van dit bezoek zit een groot deel van de christenen nog steeds opgescheept. Sindsdien is er immers een scheiding tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Orthodoxe Kerk, het Grote Schisma.

Deskundigen beweren dat niemand op dat moment beseftte dat hiermee zo'n langdurige scheiding zou worden ingeluid. Tijdelijke onderbrekingen van de communio tussen Oost en West waren er immers wel vaker geweest. Daarom lag het voor de hand dat ook in dit geval de ontstane breuk na enige tijd gelijmd zou worden. Dat dit niet gebeurde, heeft volgens orthodoxen te maken met een gebeurtenis die dit jaar eveneens een jubileumjaar beleeft: de plundering van Constantinopel door de deelnemers aan de Vierde Kruistocht in 1204, nu dus 800 jaar geleden. De verschrikkingen en vormen van heiligschennis die met deze inname van Constantinopel gepaard gingen, hebben het onmogelijk gemaakt deze breuk te herstellen.

Het 'filioque'

Vaak wordt het 'filioque' genoemd als belangrijkste reden voor het Grote Schisma. Het 'filioque' - en (uit) de Zoon - is een toevoeging aan de passage over de H. Geest in het Latijnse 'Credo', de geloofsbelijdenis. Hiermee wordt beleden dat de H. Geest uitgaat van de Vader én de Zoon.

De Orthodoxe Kerk is van mening dat het 'filioque' niet door de Rooms-katholieke Kerk alleen had mogen worden ingevoerd. De geloofsbelijdenis was immers in 381 door het Tweede Oecumenisch Concilie in Constantinopel vastgesteld door de hele Kerk. Daarom heeft ook alleen de hele Kerk, en niet een deel daarvan, het recht deze tekst te wijzigen. Dit is het principiële punt. Verder is er nog een inhoudelijk punt: de hele Kerk moet van mening zijn dat deze toevoeging juist is, en dat is niet zo: de Orthodoxe Kerk vindt namelijk dat het 'filioque' het evenwicht verstoort tussen de drie Personen in de H. Drieëenheid. Deze controversen had reeds in de 9e eeuw tot een (tijdelijk) schisma tussen Rome en Constantinopel geleid.

Maar er was meer. De aanspraak van de Paus van Rome op de universele macht in de Kerk, ook de Kerk in het Oosten. In het Oosten erkende men wel de eerste plaats die Rome innam, in de zin dat men zich op Rome kon beroepen als er een conflict of verschil van mening was, maar zeggenschap over de Kerk in het Oosten was iets anders.

Baarden en brood

Daarnaast waren er verschillen in gebui-

ken tussen Oost en West die als storend werden beschouwd. In het Westen was de gewoonte zich te scheren door de geestelijkheid overgenomen. In het Oos-

De Hagia Sofia in Istanbul, het oude Constantinopel, waar de pauselijke excommunicatiebul op het altaar werd gelegd en anderhalve eeuw later de kruisvaarders huishielden. Foto: Leo van Leijzen.

ten werd de tekst dat de mens naar Gods beeld en gelijkenis is geschapen (Gen. 1,26) zo opgevat dat bij de man de baard erbij hoort. Door die af te scheren deed je afbreuk aan dat beeld en die gelijkenis, waarnaar je was geschapen. En dat kon niet! Nog steeds hebben orthodoxe geestelijken dan ook baarden en rooms-katholieke meestal niet. Verder was er in de elfde eeuw onenigheid ontstaan over het brood dat in de Eucharistie wordt gebruikt. In de Westerse Kerk werd ongedesemd brood gebruikt, in de Oosterse gedesemd. Ook dat is nog steeds zo. Je kunt daar natuurlijk je schouders over ophalen, maar er zit meer achter. Aangezien de Eucharistie is ingesteld op het Laatste Avondmaal dat de Heer met zijn apostelen had, is de vraag interessant wat voor brood daar is gebruikt.

Als het Laatste Avondmaal een Paasmaal was, was dat ongedesemd. De joden moesten immers ongedesemd brood gebruiken voor het Paasmaal (Ex. 12,8, Deut. 16,3). In het Westen vond men dat

het Laatste Avondmaal een Paasmaal was en beriep men zich op de evangelisten Mattheüs (26,17), Marcus (14,12) en Lukas (22,7). In het Oosten zag men dat anders en beriep men zich op de evangelist Johannes (18,28; 19,31).

In 1052 moesten de kerken van de Latijnse ritus in Constantinopel overgaan op gedesemd brood. Toen dit werd geweigerd, liet de Patriarch deze kerken sluiten.

Nog geen oplossingen

Vershillende kwesties hebben dus tot het Grote Schisma bijgedragen, en eigenlijk zijn die nog steeds niet opgelost. Toch hebben Paus Paulus VI en Patriarch Athenagoras in 1965 de wederzijdse excommunicaties tussen Rome en Constantinopel opgeheven. Daardoor is de verstandhouding tussen beide kerken verbeterd, maar veel meer is er nog niet uitgekomen.

Af en toe rommelt het zelfs nog behoorlijk tussen beide kerken. Zo wordt de Rooms-katholieke Kerk er door de leiding van de Orthodoxe Kerk in de voormalige Sovjet Unie van beschuldigd ten koste van de Orthodoxe Kerk ziertjes te winnen. Daarbij wordt vooral gewezen op de onlangs gestichte weeshuizen van rooms-katholieke orden, waar kinderen die in de Orthodoxe Kerk gedoopt zijn een rooms-katholieke opvoeding krijgen.

Toenadering

In het theologisch gesprek over het 'filioque' heeft Rome wat water in de wijn gedaan en in zijn encycliek 'Ut unum sint' heeft Paus Johannes Paulus II zijn (orthodoxe) ambtsbroeders opgeroepen mee te denken over de invulling van het Petrusambt. Verder lijkt Rome zijn eigen ritus niet als langer superieur te beschouwen. Daar is na de liturgische kaalslag van het Tweede Vaticaanse Concilie ook weinig reden toe. Al met al is in rooms-katholieke kring de belangstelling en het begrip voor de Orthodoxe Kerk gegroeid.

De Orthodoxe Kerk lijkt wat minder in beweging. Wel is zij momenteel overal in Europa vertegenwoordigd. Het groeiende aantal orthodoxen in dit deel van ons continent heeft als christelijke minderheid deel aan een cultuur die grotendeels door de Westerse Kerk is gevormd, en voelt zich daar ook in toenemende mate verwant mee en verantwoordelijk voor. Voor een verdere toenadering tussen beide kerken zouden zij wellicht een belangrijke bijdrage kunnen leveren.

Aartspriester Theodoor van der Voort

Aartspr. Theodoor van der Voort is priester van de Russisch-orthodoxe parochie van de H.H. Eersttronende Apostelen Petrus en Paulus te Deventer.

Veertig jaar oecumene-document Vaticanum II

Er is wel gezegd, en niet door de eersten de besten, dat de verwerking van de teksten van het Tweede Vaticaans Concilie nog moet beginnen. De achterliggende gedachte is, dat men zich gedurende de jaren na het concilie niet met de schriftelijke resultaten ervan heeft bezig gehouden, maar met de geest ervan aan de haal is gegaan.

Zeker is dat er dat de euforie tijdens en de eerste jaren na het concilie groot was. Voor velen betekende het een doorbraak in minstens twee richtingen: naar de moderne wereld (de Pastorale Constitutie *Gaudium et spes*, 1965) en naar andere christenen (Decreet over het oecumenisme *Unitatis redintegratio*, 1964). Die theologische doorbraak werd in ons land verduubeld door een sociologische: het tijdperk van de verzuiling liep op zijn einde en de gesloten wereld van de katholieke subcultuur werd open- en afgebroken.

Pastoraal Concilie

Onder dit gesternte vond eind jaren zestig, begin jaren zeventig het Pastoraal Concilie van de Nederlandse Kerkprovincie plaats ter implementatie van de documenten van het concilie in de Nederlandse kerk. In dat kader zag ook een rapport over de oecumene het licht. De doorbraak naar de andere christenen werd geplaatst in het bredere kader van de doorbraak naar de gehele bewoonde wereld, want is dat niet de oorspronkelijke betekenis van 'oecumene'? Wie nu het (concept-)rapport en met name de aanbevelingen leest, realiseert zich welke hoop en verwachtingen het conciliaire oecumenedecreet *Unitatis redintegratio* had gewekt. Er wordt weliswaar nauwelijks verwezen naar de tekst van het decreet, maar de genoemde *desiderata* (onder andere die betreffende beperkte open communie en het gemengde huwelijk) leunen sterk op de tendens die uit het decreet spreekt. Enkele decennia later moeten we vaststellen dat de verwachtingen en verlangens van toen nog steeds op vervulling wachten.

Activiteit

Tezelfdertijd werd ook in Rome de implementatie van het oecumenedecreet krachtig ter hand genomen. In twee delen verscheen een Oecumenisch Directorium, er vonden ontmoetingen plaats van de bisschop van Rome met de oecumenisch patriarch, met de aartsbisschop van Canterbury en andere kerkleiders. Deze waren van hoge symbolische betekenis. Er verschenen behalve het Directorium ook andere teksten die de oecumene wilden stimuleren. Over de oecumene op landelijk, regionaal en plaatselijk vlak en over de plaats van de oecumene in het onderwijs-curriculum van seminaries en theologische faculteiten. Er werd samengewerkt met de Wereldraad van kerken. Een lidmaatschap leek zelfs even dichtbij. Bovenal werd er een omvattend netwerk gespannen van theolo-

Ton van Eijk: "De geschiedenis, die het concilie vol vertrouwen openlaat, kan door geen volgende tekst worden afgesloten."

gische dialogen met andere christelijke geloofsgemeenschappen: met Oosters-orthodoxe en Oriëntaalse Kerken, met anglicanen, lutheranen, gereformeerden, doopsgezinden, methodisten, pentecostalen en evangelicalen. Door hun kerk aangewezen rooms-katholieke theologen werkten mee aan het fameuze Lima- of BEM-rapport. Deze dialogen hebben niet alle tot vergelijkbare resultaten geleid. Daar zijn, vanuit het gezichtspunt van de Rooms-katholieke Kerk, de gesprekspartners te verschillend voor. Altijd was er respect voor elkaar en begrip, vaak werden convergerende geloofsinzichten vastgesteld, soms zelfs consensus (met de lutheranen over de rechtvaardiging), maar in geen enkel geval werd de kerkelijke gemeenschap hersteld. Kortom, de Rooms-katholieke Kerk, een laatkomer op het toneel van de oecumenische beweging, heeft sinds het concilie veel initiatief ontplooid, vanuit haar centrum en vanuit de bisdommen. Dat alles mogen we zien als de weerklank of *Wirkungsgeschichte* van het oecumenedecreet.

Tegenstrijdige signalen

Op z'n laatst vanaf het begin van de jaren negentig horen we steeds vaker dat de oecumenische beweging stagneert. Geconstateerd wordt dat kerken zich weer meer om de eigen identiteit bekommeren. Dat is op zich niet strijdig met het oecumenisch ideaal van de zichtbare eenheid van de Kerk van Christus. Die eenheid is immers geen eenvormigheid, maar gemeenschap in verzoende verscheidenheid. Van de Rooms-katholieke Kerk gaan in die jaren tegenstrijdige signalen uit. Van de ene kant is er de encycliek *Ut unum sint*, van de andere kant is er *Dominus Iesus*. Met name de Congregatie voor de geloofsleer publiceert teksten die voor de oecumene relevante passages van het concilie beperkend interpreteren. Zoals het 'subsistit in' van *Lumen Gentium* 8 (de Kerk zoals door Christus bedoeld bestaat in de kerk rond Petrus en de met hem verbonden bisschoppen) en het kerk-zijn van andere kerken. Enerzijds heeft de tweede editie van het

Oecumenisch Directorium (1993) aparte paragrafen gewijd aan gemengd gehuwden, anderzijds is het onmogelijk gebleken de regels voor deelname aan de Maaltijd des Heren in een andere dan de eigen kerk althans voor deze categorie christenen te versoepelen.

Rooms-katholiek isolement

Verder hebben andere kerken beslissingen genomen waardoor de Rooms-katholieke Kerk in een isolement terecht is gekomen. Zowel de Anglicaanse kerk in Engeland als de kerken verenigd in de Unie van Utrecht (waaronder de Oud-katholieke Kerk) maakten een tweede kerkelijk huwelijk na echtscheiding mogelijk. Andere kerken gingen daar al eerder toe over, terwijl de Oosters-orthodoxe Kerken die praktijk al langer kenden.

De twee eerstgenoemde geloofsgemeenschappen besloten vrouwen toe te laten tot de diaken- en priesterwijding, terwijl de Rooms-katholieke Kerk een en andermaal met een beroep op de apostolische traditie heeft verklaard hiertoe niet bevoegd te zijn. Bovendien heeft zij dit punt bij monde van de Congregatie voor de geloofsleer een dergelijk gewicht gegeven, dat zij het zich onmogelijk maakt ambten van kerken die vrouwen wijden te erkennen. Waar wederzijdse erkenning van de ambten het doel is van de dialoog en voorwaarde voor volledige gemeenschap, dreigt de rooms-katholieke positie dit gesprek tot vruchteloosheid te doemen.

Werk van de Geest

Ik wil deze beschouwing over veertig jaar oecumenedecreet positief afsluiten door net als vijftien jaar geleden bij de vijftiendwintigste verjaardag daarvan te verwijzen naar de beloftevolle woorden die in nr. 24 van dit decreet staan: "Deze heilige vergadering wenst vurig, dat de initiatieven van de katholieken zich samen met die van hun afgescheiden broeders zullen ontwikkelen, zonder enig beletsel te vormen voor de wegen van de Voorzienigheid, en zonder op toekomstige ingevingen van de heilige Geest vooruit te lopen."

Deze woorden zijn belangrijk om hun inhoud en hun plaats. Ze staan in de laatste alinea van het decreet en zeggen dat de eenheid van de Kerk niet van menselijke makelij is, maar het werk van de Voorzienigheid of van de Geest in de voortgaande geschiedenis. Op deze manier ziet de tekst zich niet als een afgesloten geheel maar wijst hij boven zichzelf uit. Hij heeft het tracé van de weg naar de eenheid niet uitgetekend, maar blijft open voor de ongedachte mogelijkheden en verrassingen van een toekomst die zijn auteurs niet in de hand hebben. De geschiedenis, die het concilie hier vol vertrouwen openlaat, kan door geen volgende tekst worden afgesloten.

Ton van Eijk

De auteur is voorzitter van de Raad van Kerken in Nederland.

'Hoop doet samenleven'

Protestantse verenigingsdag in Utrecht

Op 1 mei wordt de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) een feit. Drie kerkgemeenschappen gaan samen verder: de Evangelisch-Lutherse Kerk in Nederland, met 15.000 leden op in totaal 2,5 miljoen de kleinste van de drie, de Nederlandse Hervormde Kerk met 1.900.000 leden, en de Gereformeerde Kerken in Nederland met 650.000 leden heeft. Inmiddels kwam op 12 maart de eerste synode bij elkaar. Op de historische bijeenkomst werd gemeld dat meer dan zestig hervormde gemeenten hebben laten weten niet mee te gaan naar de PKN. Voor al die gemeentes en lokale kerken die wel meegaan organiseert de PKN op 12 juni een Protestantse Kerkdag.

"De vereniging van onze kerken met alle vreugde en verdriet is een goede aanleiding om kerk en samenleving te tonen, dat we er in geloven dat heling en verzoening met elkaar mogelijk is," schrijft Bas Plasier, scriba van de generale synode, bij het programma van de Protestantse Kerkdag. De dag kreeg als thema mee 'Hoop doet Samenleven'. Het programma is uitgebreid uitgewerkt en barst bijna uit zijn voegen van de vele workshops die staan geprogrammeerd. Katholieken zijn daarbij ook welkom.

Het wij-gevoel

De Protestantse Kerkdag is een dag voor gemeenteleden en ambtsdragers van de PKN. "Het is een dag die het wij-gevoel aan de basis moet stimuleren en het enthousiaste geloven," volgens Corinte van Schaik, woordvoerder van de PKN. De dag is in die zin te vergelijken met de landelijke 'katholieken-dag' op 7 juni van vorig jaar. Op dezelfde locatie in de Jaarbeurshallen in Utrecht kwamen toen bijna tienduizend katholieken bij elkaar. 'Eindelijk de polarisatie voorbij' was het gevoel waarmee veel bezoekers toen naar huis gingen. In zekere zin zal dit ook opgaan voor de Protestantse Kerkdag. Na meer dan veertig jaar ploeteren en ploegen, en aandacht voor interne processen, is de vereniging een feit en kan er weer worden gewerkt aan de toekomst.

Vooruit

Tijd om vooruit te kijken, hebben de programmamakers gedacht. 'Blijf niet staan bij wat vroeger is' zullen de bezoekers aan het eind van de dag en masse samen zingen. Tijd ook voor een blik naar buiten. Geïnspireerd door het woord van 1 Petrus 3,15: "altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop die in u is." Het thema 'Hoop doet samenleven' krijgt onder andere gezicht als het 'Mare-rapport' wordt aangeboden aan de burgemeester van Utrecht, mevrouw Brouwer. 'Mare' staat voor maatschappelijk rendement. Als vervolg op een onderzoek in Apeldoorn is de bijdrage van de prote-

Vele stemrondes gingen vooraf aan de definitieve stemming op 12 december 2003, toen de synodes van de drie kerken definitief besloten tot vereniging in de Protestantse Kerk in Nederland. Foto: SoW-kerken.

stantse kerken in Utrecht aan de stedelijke samenleving in kaart gebracht. Daarnaast vinden in de 'Hal van de vier windstreken' doorlopend activiteiten plaats rondom de kerk in wereldperspectief.

Geschenk aan de samenleving

Op de Protestantse Kerkdag zal de kerk de samenleving een geschenk doen. Er wordt een fonds gevormd van bijdragen uit de lokale kerken en gemeenten. Dit zal steun gaan geven aan de dialoog tussen religies, godsdiensten en gelovigen. Het fonds zal in binnen- en buitenland initiatieven ondersteunen tot gesprek, ontmoeting en inzet voor vrede. Titel van het fonds is, zoals dat van de dag, 'Hoop doet samenleven'. Het wordt verbonden met de eigen ervaring van de drie kerken: de lange weg die moest worden gegaan, de pijnlijke en moeizame gesprekken, maar ook de vaste overtuiging dat dialoog en eenheid nodig zijn om God in de wereld te dienen.

De Protestantse Kerkdag moet 'concurreren' met de EO-jongeredag, de Bonifatius herdenking in Dokkum en de doop van prinses Amalia, die in de workshop over oecumenisch dopen zal worden bekeken. Toch mag een grote opkomst worden verwacht, als op 12 juni uit alle gemeenten en kerken bezoekers naar Utrecht afreizen.

Daphne van Rosendaal

De Protestantse Kerkdag vindt plaats op zaterdag 12 juni 2004 van 9:00 uur tot 16:30 uur in de Jaarbeurs en op diverse locaties in Utrecht. Parallel aan het hoofdprogramma worden deelprogramma's en workshops aangeboden en kunt u een bezoek brengen aan de informatiemarkt. Wilt u een workshop volgen, dan moet u zich daarvoor aanmelden. Er is in de workshops beperkt plaats. Het volledige programma en informatie over inschrijving (kosten € 20,00) vindt u op de website www.protestantse-kerkdag.nl.

Programma

10:30-11:30 uur **Openingsviering** 'Hoop doet samenleven, de Geest maakt één wat is verdeeld'. Tijdens deze viering, waar alle deelnemers van de kerkdag worden verwacht, staat gezang, muziek en een lezing centraal. Voor dit samenzijn is een kerkdaglied gecomponeerd. Een jongerenkoor en blazersensemble (140 blazers) ondersteunen de bijeenkomst. 12:45-14:00 uur Presentatie **Mare-rapport**: Onthullende bijdragen van kerken in Utrecht aan het leven in deze stad. Het 'Mare-project' (maatschappelijk rendement) beschrijft de bijdrage van de protestantse kerken aan de stedelijke samenleving. Het rapport wordt overhandigd aan de burgemeester van Utrecht, mevrouw Brouwer. Bij deze presentatie is een video gemaakt en een krant waarin het rapport op aantrekkelijke wijze wordt gepresenteerd (met foto's, grafiekjes e.d.). 14:30-15:15 uur Collage van **spiritualiteit**. Op gevarieerde wijze komen de ervaringen van bezoekers van de kerkdag aan bod. Zang, poëzie en film wisselen elkaar af. Het thema 'Hoop doet Samenleven' wordt verbeeld met een gospel- en ecclesiastiek. 15:45-16:15 uur De **Messiaanse Zending**. Aan het einde van de kerkdag komen alle deelnemers bij elkaar als voorbereiding op de reis terug naar huis. Gezamenlijk wordt gelezen uit Jesaja 65 en wordt onder andere de canon 'Blijf niet staan bij wat vroeger is' gezongen.

De **workshops** vinden in twee sessies plaats in de middag. Er is de hele dag een **'markt van mogelijkheden'**, waar aan de Protestantse Kerk in Nederland verwante organisaties hun waren tonen in diverse marktkramen. Gemeenten uit diverse regio's presenteren ideeën voor nieuw elan binnen de gemeente, die in de lokale gemeenten succesvol werden uitgewerkt en toegepast. Daarnaast is er een doorlopend programma in de 'hal van de vier windstreken', waar Kerkinactie haar informatiestands heeft.

‘Meervoudige loyaliteit’

Henk van der Linde over zijn leven in de oecumene

Het enthousiasme van de eerste generatie oecumenici voor de eenheid van de Kerk en het heil van mens en wereld dateert uit de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. In onze dagen klinkt het als een verre echo. Bijna weggestorven, verborgen in de schoot van de geschiedenis en onbekend bij jongere generaties. Wie geïnteresseerd is in de ervaringen en de lessen die de eerste generatie op haar zoektocht in de oecumene heeft opgedaan, leze de terugblik die Henk van der Linde onlangs publiceerde over zijn leven in de oecumene.

De oud-hoogleraar aan de universiteit van Nijmegen en priester is inmiddels negentachtig jaar. In zijn vlot geschreven en prettig leesbare terugblik neemt hij geen blad voor de mond. Hij is een man van vergezichten en synthese, maar ook van grote directheid. In dit boek weet hij zijn eigen levensgeschiedenis – het hervormde milieu waaruit hij voortgekomen is, de weg naar de oecumene en de catholica – op een boeiende manier te verbinden met de grote geschiedenis van de westerse beschaving, de geschiedenis van het christendom én de roeping van Israël.

Beide trouw

De titel van het boek ‘Van protestant katholiek geworden en beide trouw gebleven’ klinkt, zoals anderen al hebben opgemerkt, nogal stroef, maar geeft wel de teneur van het boek goed weer. Van der Linde groeide op in Utrecht in een kinderrijk hervormd gezin. Hij schrijft met veel liefde over zijn ouders, “die christen waren naar de geest van die tijd, eenvoudig, maar bewust.” Zijn ouders gaven hem van kindsbeen af drie belangrijke dingen mee: geloof, cultuur en ethos.

De Tweede Wereldoorlog, die hij als theologiestudent en vanaf 1944 als predikant meemaakte, betekende een diepe inbreuk op zijn leven. “Het waren jaren die nooit meer uit je herinnering gaan.” Na de oorlog werpt Van der Linde zich al snel op de oecumene. Zijn dissertatie is gewijd aan ‘Rome en una sancta’. Hij maakt de oprichtingsvergadering van de Wereldraad van Kerken in Amsterdam mee en wordt na zijn promotie studiesecretaris van de eerste Oecumenische Raad die onder voorzitterschap stond van Berkelbach van der Sprenkel.

Catholiciteit

De studie van de Katholieke Kerk bracht in hem een ingrijpend veranderingsproces teweeg. “De catholiciteit greep mij aan,” schrijft hij. Het hele proces van de overgang duurde in totaal zestien jaar. En zeven jaar daarna, in 1967, wordt hij door mgr. Bluysen tot priester gewijd. De overgang van een getalenteerde theoloog en predikant van de Hervormde Kerk naar de Katholieke Kerk was in die periode

geen kleinigheid. Het leidde onder andere tot een breuk met zijn leermeester Berkelbach van der Sprenkel. Van een afscheid van de hervormde gemeente van Middelburg, waaraan hij zeven jaren verbonden was geweest, kon geen sprake zijn. Teruggeworpen op zichzelf en zijn gezin moest hij een nieuwe start maken. Mede dankzij de steun van enkele katholieke vrienden, zoals J. Willebrands en F. Thijsen, slaagde hij daarin.

Oecumene

Aan de theologische faculteit van Nijmegen kreeg Van der Linde met zijn passie voor de catholica en de oecumene een

De twee kerken van Beek. De kleine Bartholomeus is protestants, de grote Bartholomeus is rooms-katholiek. Foto van de omslag van het boek van Van der Linde. Fotograaf: A. Adams.

leeropdracht. Als hoogleraar zette hij een hele generatie van katholieke theologen op het spoor van de oecumene. In die tijd werkte hij als redacteur enthousiast mee aan het tijdschrift Kosmos en Oecumene van de Sint Willibrord Vereniging. Kenmerkend voor Van der Linde is dat hij bij zijn overgang van de Hervormde naar de Katholieke Kerk niet in een antiprottestantse kramp terechtkwam. Weliswaar blijft hij gedecideerd bij zijn opvatting dat de ‘zogenoemde Reformatie’ een mislukte poging is om de kerk op orde te brengen. Hij schrijft kritisch over Calvin, vindt de gereformeerde eredienst te schraal en wijst op de veelheid van denominaties. Maar tegelijkertijd is het vele goede dat hij van thuis uit heeft meegekregen, zoals de liefde voor de psalmen, en waaraan hij veel innerlijke kracht ontleent, hem dier-

baar en onopgeefbaar. Zijn relaas over de verzoening met de gemeente in Middelburg waar hij vanaf 1981 weer tweemaal per jaar preekte, maakt duidelijk hoezeer hij in zijn hart naar de verzoening der kerken heeft verlangd.

Verlangen naar eenheid

Dat verlangen werd binnen de Katholieke Kerk maar gedeeltelijk vervuld. Zo enthousiast als Van der Linde schrijft over paus Johannes XXIII, zo kritisch is hij over het ‘papaat’ van paus Johannes Paulus II. “JP II is regressie, restauratie,” schrijft hij, hoewel hij de grote betekenis van paus Johannes Paulus II in de confrontatie met het communisme in het oosten van Europa onderschrijft.

Maar met de theologische uitgangspunten van de huidige paus en de wijze waarop het pausdom functioneert heeft hij grote moeite. Ook hier ligt een aanknopingspunt voor de onderbouwing van zijn dubbele loyaliteit. “We hebben beide nodig,”

schrijft hij, “de catholiciteit voor de volheid, de groei in alomvattendheid én het protestantse als kritisch principe in die groei en als gedurige correctie van de corruptie door de macht.”

Het streven naar eenheid en het samen optrekken van christenen is bovendien geen doel in zich, maar staat in een veel wijder perspectief van de relatie tussen het oude Godsvolk Israël en de Kerk. Op de vraag naar de diepste intentie van de oecumenische beweging past volgens hem slechts één antwoord: “de intentie is toch deze dat de ene christenheid als het Volk van God vanuit Jezus, naast het oude Godsvolk Israël, mens en wereld de weg moet wijzen naar

het vol en volwaardig mens en samenleving zijn op een uitgroeiende aarde, vanuit een geloof dat meer is dan religie alleen.”

Aan die grondintentie is het leven van Henk van der Linde gewijd. Wijs geworden door de ups en downs van het leven en bewust van de menselijke beperktheid, getuigt zijn autobiografische schets van een groot Godsvertrouwen. Daar ligt de basis voor de innerlijke rust én de hoop dat de weg van de oecumene tot voltooiing zal leiden.

Geert van Dartel

Van protestant katholiek geworden en beide trouw gebleven – Een terugblik door Henk van der Linde, Damon ISBN 9055734969, €14,90

Oecumenische 'Getuigenkalender'

In 2002 maakte de oecumenische gemeenschap De Hooge Berkt een 'getuigenkalender', een eigentijdse variant van de katholieke heiligenkalender. Recent verscheen de tweede druk. Sybe Travaille, een van samenstellers: "Er is een grote behoefte om mensen te vieren die de wereld overeind houden."

Travaille is misschien wel de 'aanstichter' van het project. "Ik ben van huis uit gereformeerd. Vanaf 1977, het moment dat ik in deze oecumenische gemeenschap kwam, heb ik meegedaan in de vieringen, maar op zeker moment merkte ik dat er helemaal geen aandacht aan Hervormingsdag werd besteed. Toen heb ik de stoute schoenen aangetrokken en ben daar over begonnen." Als hij vroeg wie de mensen waren geweest die wel werden gevierd, wist men daar in veel gevallen weinig over te vertellen.

Getuigen

Een zestal mensen uit de gemeenschap ging daarom op zoek naar achtergronden. "En toen dacht ik, als we dan heiligen vieren, dan zijn er in mijn traditie ook nog wel een paar 'heiligen'." Zoals de hervormers, die later inderdaad een plekje op de kalender kregen.

"Als protestanten hebben we het vieren van de heiligen vroeger weliswaar zelf aan de kant gezet, maar we zijn er genuanceerder over gaan denken." Het is nog steeds niet de bedoeling om mensen te aanbidden: "Maar we kunnen wel de mensen gedenken die ons gelovig zijn voorgedaan. We spreken in de kalender dan ook graag van 'getuigen', verwijzend naar het oude woord 'martyr'; mensen die met hun leven getuigen van de weg van Jezus."

Travaille ziet een groeiende belangstelling: "Er is een grote behoefte om mensen te vieren en om naar mensen te kijken die de wereld overeind houden; mensen die de hoop levend houden, aan wie we ons op kunnen trekken."

De bekende namen, zoals die van de apostelen, staan nog steeds op de kalender en ook stichters van ordes en congregaties waar de gemeenschap zich mee verwant voelt, hebben een plekje gekregen. De kalender doet inmiddels dienst in de huishoudens van de gemeenschap. Een groot exemplaar, met de meest uitgebreide informatie en gebeden, ligt in de kapel in Bergeijk. Het vieren van de getuigen heeft volgens Travaille door de getuigenkalender aan inhoud gewonnen.

Pasen

Het gedenken van de mensen die je voorgingen, is gegrond op de brief aan de Hebreeën: "Houdt uw voorgangers in gedachtenis" (Hebr. 13,7). Het gedenken wordt langs de lijn van het kerkelijk jaar allereerst geordend rond en gericht op het centrale feest: Pasen. "De weg achter de Messias aan is géén weg ten dode, maar

een weg ten léven", lezen we in de kalender. Het leven en sterven van de getuigen is in zekere zin een herhaling van Goede Vrijdag: "Dat wil zeggen dat hun sterven in het teken van Pasen staat. Wanneer wij hen gedenken, stellen we ons, samen met hen, onder het teken van Jezus' opstanding. Rond de getuigen is het altijd Pasen. Daar kunnen we leren dat het zin heeft de strijd die zij gevoerd hebben in onze dagen voort te zetten, ook al lijkt het erop dat alles onder onze handen afbreekt."

Mensen van God

De samenstellers probeerden een goede verdeling te maken van mannen en vrouwen. Travaille: "Er zijn niet veel vrouwen heilig verklaard, maar wij kunnen niet geloven dat vrouwen minder van Christus hebben getuigd dan mannen." Er vond een stuk positieve discriminatie plaats. Bij gelijke geschiktheid ging de voorkeur uit naar een vrouw.

Een van de getuigen die opvalt op de kalender is Nkosi Johnson. Hij werd geboren in Zuid-Afrika met het aids-virus. Zijn moeder overleed en Nkosi werd opgevoed door mevr. Johnson. Hij stierf op 1 juni 2001 toen hij twaalf jaar oud was. De getuigenkalender vertelt dat hij daarvoor op een internationale conferentie over aids in Durban een indrukwekkend getuigenis gaf: "Iemand met aids is een mens, een gewoon mens, kijk maar naar mij". Travaille: "Zijn verhaal was veel in het nieuws toen we de kalender maakten. Twaalf jaar is erg jong om te sterven, maar deze jongen was helemaal geworden, zoals hij was bedoeld. Hij was echt een kind van God. Daarom hebben we hem op de kalender gezet."

Nieuwe namen

Het uitgangspunt voor de gedenkdatum van de getuigen is hun sterfdag. Volgens de bijbelse traditie is de sterfdag immers

De gemeenschap Hooge Berkt telt ongeveer 150 leden; gehuwd en ongehuwd, priesters, religieuzen en leken tussen 0 en 80 jaar. De leden van de Hooge Berkt wonen in de vestigingsplaats Bergeijk, in Thorn, Eindhoven en elders in Nederland en Vlaanderen. De gemeenschap ontstond in 1967, na het Tweede Vaticaanse Concilie. Door het samenleven geeft de gemeenschap vorm aan een hartelijke kerk waar plaats is voor iedereen. "Zo 'doen' we oecumene" (www.hoogeberkt.nl).

Afbeelding uit de oecumenische getuigenkalender van de gemeenschap De Hooge Berkt.

de geboortedag. De getuigenkalender verschilt hierin niet van de heiligenkalender. Maar bij de mensen die worden gevierd, zien we veel nieuwe namen. Zoals die van Johan Sebastian Bach (28 juli). Volgens de kalender is zijn werk één grote vertolking van de bijbelse boodschap. Ook Mahatma Gandhi (30 januari) wordt genoemd en Maarten Luther. De kalender: "De Messiaanse beweging blijkt over de grenzen van officiële kalenders en bepaalde kerken heen te stromen."

Verzoenen van geschiedenis

Het oecumenisch vieren van de getuigen kan volgens Travaille helpen om de geschiedenissen te verzoenen: "Als ik Luther gedenk met een katholiek, leer ik anders naar hem kijken. Als we de mensen die ons voorgingen samen vieren, kunnen ze één geschiedenis gaan vormen. Kijk naar je eigen verhaal en dat van anderen en probeer dat te begrijpen. Er zijn heel verkeerde dingen gebeurd. Dat Luther uit de Rooms-katholieke Kerk is gezet bijvoorbeeld. Hij wou dat niet." De kalender wil de geschiedenissen verzoenen. Bij 31 oktober (we gedenken de hervormers) lezen we: "Hoewel de reformatie heeft geleid tot een uiteenvallen van de Catholica, begint er – sinds Vaticanum II – toch een beweging van toenadering op gang te komen. Wij hebben leren inzien, dat we ons niet langer moeten richten op het verleden, toen we leefden van elkaars tekorten, maar op de toekomst, elkaar verrijkend met het beste van onze tradities, om dat als een gezamenlijke erfenis binnen te dragen in de ene kerk van Christus."

Daphne van Roosendaal

De getuigenkalender kost € 7,50 (excl. verzendkosten van € 2,00) en kan worden besteld bij De Hooge Berkt: T 0497 551720, E bergeijk@hoogeberkt.nl, Hooge Berkt 16, 5571 TH Bergeijk. De eerste honderd bestellers ontvangen er een gratis verjaardagskalender bij.

“Wees getroost, vluchtelingen”

Wees blij, o volk, wees blij, o volk, zei Maria.
Mijn Zoon is opgestaan uit het graf
en opgestegen naar de Vader.
O kinderen van het licht, o kinderen van het licht,
het licht is gekomen.
Kom overeind en prijs de dag die de wereld heeft verlicht.
O leerlingen, o leerlingen, de Verrijzenis schitterde.
Huil niet, huil niet, jullie Meester is verrezen.

Wie is zij, wie is zij, die het ware licht aanschouwde?
Zij vroeg ernaar en Hij zei haar dat Hij het was
en niemand anders.
Het is Maria, het is Maria, die opkeek naar de hemel.
Zij zag Hem als eerste, toen Hij opstond
en zich bekend maakte.

Ga, breng het blijde bericht over.
Ga, breng het Blijde Bericht over aan alle leerlingen:
Ik ben verrezen. Ik ben verrezen. Wees niet bedroefd.
Een blij bericht op de stralende dag aan de zalige leerlingen,
wier Meester verrezen is.
In witte kleren waren de engelen gehuld,
en zij schitterden in het feestvertrek van de Vermoorde,
die de onderwereld overwonnen heeft.
Vol vreugde renden de vrouwen weg
en zeiden aan de leerlingen:
Wees getroost, wees getroost, want jullie Meester is verrezen.

Kom overeind, Simon, ga naar buiten
en aanschouw de ware Opstanding.
Geloof in Hem en verkondig Hem aan heel de wereld.
De engelen die met het Blijde Bericht kwamen,
zeiden tegen de vrouwen:
De Bruidegom is opgestaan in heerlijkheid,
Hij is niet in het dodenrijk.

Kom overeind, was jullie tranen weg, vluchtelingen.
Heft uw hoofden omhoog, want jullie Meester is verrezen.
De wachters des hemels sidderden
vanwege het uitzonderlijke licht.
Zie, de engelen kwamen bijeen
om de waarheid te verkondigen.

Het Licht straalde in de ochtendschemering
en legde de nacht in boeien.
De duisternis week, want het licht verscheen.
De Machtige betrad het dodenrijk,
om er een ogenblik te slapen.
Maar het dodenrijk kon Hem niet vasthouden in de slaap.
Daarom ontwaakte Hij en vernietigde het dodenrijk.

Eer aan U, eer aan U, o morgen, Messias.
Dank aan Uw Vader en aan uw heilige Geest.

Hymne uit de Syrisch-orthodoxe paasliturgie.

Financieel verslag 2003

Enige tijd geleden schreef het Friesch Dagblad over de financiële problemen van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Door dalende inkomsten uit kerkelijke collectes en bijdragen van donateurs heeft de vereniging te kampen met een structureel tekort op haar begroting van ruim € 45.000. De tekorten in 2001 en 2002 bedroegen respectievelijk € 169.000 en € 199.000. De jaarcijfers van 2003 tonen echter in vergelijking met deze boekjaren weer een positief beeld. Dankzij enkele eenmalige meevallers en een gedeeltelijk herstel van de waarde van de belegde reserve komt de jaarrekening van 2003 uit op een positief resultaat van € 27.000. Op de berichten over de slechte financiële situatie van de vereniging is van verschillende kanten met bezorgdheid gereageerd. Hoewel het probleem van het structurele tekort nog niet is opgelost, is Geert van Dartel, secretaris van de vereniging, hoopvol gestemd: “Het positieve resultaat over 2003 is na twee moeilijke jaren een opsteker. Hopelijk zet zich deze lijn in 2004 door.”

Tweelingbesef

In het begin van dit jaar werd de verfilming van het boek ‘De Tweeling’ genomineerd voor een oscaronderscheiding. In het verhaal van Tessa de Loo ontdekken twee

dames die in Spa een kuur ondergaan, dat ze vanuit tegengestelde ervaringen een andere instelling hebben tegenover de dingen van heden en verleden, maar dat ze ooit gemeenschappelijk zijn begonnen. Als tweelingzusjes zijn ze op zesjarige leeftijd uit elkaar gehaald en in een verschillende omgeving terecht gekomen, in Nederland en Duitsland. Daarna kwam de oorlog. In hun gesprekken ontspint zich een strijd om de duiding van het verleden. Soms dreigt de verwijdering van het gelijk: het gelijk ligt hier óf daar. Als dit gewoon twee mensen waren die elkaar ergens tegenkwamen, was het daar waarschijnlijk bij gebleven. Ieder met het gelijk van haar eigen beleving en de duiding daarvan. Maar juist omdat ze een gemeenschappelijk verleden hebben, is er een roep of roeping te blijven proberen om tot verstaan van en met elkaar te komen. Je laat je familie, en zeker je tweelingzus, niet aan de kant staan.

Het decreet van het Tweede Vaticaans Concilie over de oecumene, Unitatis redintegratio, betekende veertig jaar geleden een vergelijkbare doorbraak. De Katholieke Kerk nam afscheid van het idee dat andere kerken ‘valse concurrenten’ zouden zijn, die tot de ware kerk terug moesten keren. Men herontdekte het gemeenschappelijk verleden. De strekking van de nieuwe oecumenische impuls was niet alleen dat er in die andere kerken nog resten van het gemeenschappelijke verleden te vinden zijn. Er werd ook gesproken over “gaven van de heilige Geest” in de andere kerken, die ook na de scheiding daarin werkzaam zijn. Oecumene is zoiets als tweelingbesef, recht doen aan de gemeenschappelijke geboorte die doorwerkt ook wanneer de wegen, en dus ook de ervaringen, uit elkaar zijn gegaan. Die gescheidenheid kan pijnlijk zijn, maar ook een kans om, zelf verrijkt, tegelijk beter recht te doen aan de ene kerk van Christus.

Ad Brants

Voorzitter Katholieke Vereniging voor Oecumene